

Богослов'я

УДК 271.4 (477.86) – 726.2-475-051

DOI: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2024.19.1.1>.

**ВЛАДИКА СОФРОН МУДРИЙ: НАУКОВЕЦЬ, РЕКТОР,
ПРОПОВІДНИК, МЕЦЕНАТ**

ВІЙТИШИН Володимир

*Архієпископ і Митрополит Івано-Франківський УГКЦ
Івано-Франківська академія Івана Золотоустого, кафедра богослов'я,
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна,
e-mail: viityshyn.v@ifai.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7918-5428>*

Бібліографічний опис статті: Війтишин В. (2024). Владика Софрон Мудрий: науковець, ректор, проповідник, меценат. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, (19), 12-21. doi: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2024.19.1.1>

У статті досліджено особливості впливу владики Софрона Мудрого на розвиток Івано-Франківської Духовної Семінарії, Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, Івано-Франківської Теологічної Академією. У цій статті висвітлено важливі аспекти діяльності владики Софрона, а саме: науковця, ректора семінарії, ректора духовного інституту, ректора теологічної академії, проповідника, мецената.

Ключові слова: Софрон Мудрий, єпископ, семінарія, наукова діяльність.

**BISHOP SOFRON MUDRYI: SCIENTIST, RECTOR, PREACHER,
BENEFACTOR.**

The article examines the peculiarities of Bishop Sofron Mudryi's influence on the development of the Ivano-Frankivsk Spiritual Seminary, Theological and Catechetical Institute of Ivano-Frankivsk, and Theological Academy of Ivano-Frankivsk. This article highlights the important aspects of Bishop Sofron, namely: scientist, Rector of a Spiritual Seminary, Rector of a Theological Institute, Rector of a Theological Academy, preacher, and benefactor.

Keywords: Sofron Mudryi, bishop, seminary, scientific activity.

Постановка проблеми. У 1994 році до України прибуває о.Софрон Мудрий, якого призначають ректором Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту який реорганізовує даний заклад у Теологічну академію, розвиває семінарійну формацію, займається науковою діяльністю, заохочує викладачів друкувати свої монографії та виступає меценатом цих видань.

Дослідженням особистості владики Софрона Мудрого займалися Ю.Клоновський, О. Каськів, Р. Делятинський, Р. Горбань, В. Майка, А. Козак. Однак особливостями впливу Єпископа Софрона Мудрого як науковця, ректора і мецената не досліджувалась конкретніше, тому ця стаття актуалізує дане дослідження.

Ця стаття виконується в рамках комплексної теми науково-дослідної роботи кафедри богослов'я, науково-дослідного інституту родини і капеланства та науково-дослідного інституту канонічного права: «Християнська віра в Бога – парадигма духовних сил людини в кризових ситуаціях сучасного українського соціуму», термін виконання з 01.10.2022 року по 30.09.2025 року (затвердженої рішенням Вченої ради Академії, протокол № 2 від 15.09.2022 року).

Мета роботи. Представити та дослідити вплив єпископа Софрона Мудрого на видавничу діяльність в УГКЦ, проповідництво, богословську освіту та семінарійну формацію в Україні.

Виклад основного матеріалу. У 1994 році владики Софрон Мудрий вже не в молодомі віці, у 70 років, приїжджає на Прикарпаття, як ректор Духовного Інституту. Він розпочинає кардинальні реформи у цьому закладі, надає імпульси у розвитку богословської освіти не тільки на Івано-Франківщині, але і в Україні, адже Синод єпископів УГКЦ призначає Владика Софрона головою патріаршої комісії щодо богословської освіти в УГКЦ, обов'язки якого він виконує із завзятістю, креативністю та професійністю.

6 листопада 1995 року призначений протосинкелом Івано-Франківської єпархії. 2 березня 1996 року отримав призначення на єпископа - коад'ютора Івано-Франківської єпархії, а 12 травня 1996 року відбулася єпископська хіротонія в катедральному соборі Воскресіння Христового м. Івано-Франківська. Головним святителем був архієпископ Мирослав Марусин, Секретар Конгрегації Східних Церков, а співсвятителями - митрополит Філадельфійський Степан Сулик і єпископ Івано-Франківський Софрон Дмитерко, ЧСВВ.

22 грудня 1997 року відбулася інтронізація єпарха Софрона Мудрого, ЧСВВ, на місце емеритованого владики Софрона Дмитерка, ЧСВВ. Від 1997 до 2004 року був Правлячим Архиєреєм Івано-Франківської єпархії УГКЦ. За час правління Івано-Франківською єпархією владики Мудрий працював над її розбудовою. Розбудував Івано-Франківський теологічно - катехитичний духовний інститут і вивів його у число найкращих духовних навчальних закладів, добився повернення будинку під курію, здобув і розбудував єпископську резиденцію. Всього за час свого єпископства висвятив понад 130 священників.

Наукова діяльність владики¹ охоплює такі аспекти: богословсько-повідницькі, церковно-історичні, канонічні та богослов'я духовності².

¹ Мудрий С. Під опікою Божого провидіння. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008, С. 127-131.

² Каськів О. Наукова діяльність єпископа Софрона Мудрого, *Virtus: Scientific Journal*. 2019. Issue 35 (June). P. 25-27.

Наукова діяльність розпочалася докторським дослідженням про перехід на інший обряд.³

Писав владика багато різних монографій, відзначити серед яких можна найбільше працю над Кодексом Канонів Східних Церков та чотири коментарі до нього, де він пояснює певні його елементи і значення канонів.⁴

За час свого перебування в Україні владика написав і видав багато монографій та книг. Зокрема, розглядаючи його наукові дослідження, можемо побачити, що архієрей старався розглянути багато тем, які поставали як виклик у сучасному світі.⁵ Багато писав для мирян і священників, студентів та викладачів, залишаючи за собою величезну спадщину наукового багатства⁶. Ось деякі видання, які вийшли з під пера єпископа Софрона Мудрого, а саме:

1. Мудрий Є. Богочоловік - життя Христа. Львів: Видавництво Місіонер, 2001. 254 с.
2. Мудрий Є. Господь - сила народу свого. Львів: Видавництво Місіонер, 1996. 236 с.
3. Мудрий Є. Духовні бесіди. Книга перша. Жовква: Місіонер, 2011. 168 с.
4. Мудрий Є. Духовні бесіди. Книга друга. Жовква: Місіонер, 2011. 128 с.
5. Мудрий Є. Духовні бесіди. Книга третя. Жовква: Місіонер, 2011. 109 с.
6. Мудрий С. Катехитика: методичні вказівки до курсу «Основи християнської моралі». Івано-Франківськ: Українська Греко-Католицька Церква Івано-Франківська єпархія, 1996. 78 с.
7. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних церков. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002. 581 с.
8. Мудрий С. Короткий теологічний словник. Львів, 1996. 664 с.
9. Мудрий С. Недільна благовість. Проповіді на неділю і свята літургійного року. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2006. 370 с.
10. Мудрий С. Перехід на інший обряд (з візантійсько-українського на латинський). Жовква: Місіонер, 2013. 228 с.
11. Мудрий С. Під опікою Божого Провидіння: Спогади мого життя. Вибрані статті та промови. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. 215 с.
12. Мудрий С. Подружжя і церковне право. Івано-Франківськ: Івано-Франківський теологічно-катехитичний духовний інститут, 1999. 91 с.
13. Мудрий С. Публічне право церкви і конкордати. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002. 150 с.
14. Мудрий С. Словник Біблійного Богослов'я. Львів: Видавництво Місіонер, 1996. 934 с.
15. Мудрий С. Сповідь: Джерело ласки. Івано-Франківськ: Івано-Франківський теологічно-катехитичний духовний інститут, 1999. 392 с.

³ Мудрий С. Перехід на інший обряд (з візантійсько-українського на латинський). Жовква: Місіонер, 2013. 228 с.

⁴ Мудрий С. Під опікою Божого провидіння. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008, С. 91-92.

⁵ Мудрий С. Під опікою Божого провидіння. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008, С. 127-131.

⁶ Каськів О. Наукова діяльність єпископа Софрона Мудрого, *Virtus: Scientific Journal*. 2019. Issue 35 (June). P. 25-27.

16. Мудрий С. Скарбниця нагірної проповіді Ісуса Христа. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2003, 76 с.
17. Мудрий С. Нарис історії Церкви в Україні / 4-те вид. – Жовква: Місіонер, 2010. 544 с.
18. Мудрий С. Слова. Книга перша. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 191 с.
19. Мудрий С. Слова. Книга друга. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2004, 211 с.
20. Мудрий С. Слова. Книга третя. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2008, 344 с.
21. Мудрий С. Слова. Книга четверта. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2009, 260 с.
22. Мудрий С. Слова. Книга п'ята. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2011, 270 с.

За 20 років служіння єпископа Софрона Мудрого в Україні вийшло 22 книги.⁷

Для науковців і викладачів єпископ Софрон Мудрий був людиною, яка хоче їм допомогти, щоб вони зростали як науковці, тому архієрей ставав спонсором видання навчальних посібників та підручників. Для цієї мети робив все можливе, щоб фінансово допомогти видати книгу. Нижче зазначені книги завдяки Єпископу Софрону Мудрому вийшли друком⁸, а саме:

1. Будуйкевич о.Ярослав, Душпастирство / Українське душ пастирство ХХІ століття. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2002. - 272 с.
2. Безручко Ярослав, Християнська педагогіка.- Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1997. - 97 с.
3. Витвицький Володимир, Пастирська медицина. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківської Теологічної Академії, 2001. - 190 с.
4. Кияк о.д-р Святослав, Християнська етика. - Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1997. - 244 с.
5. Кияк о.д-р Святослав, Апологетика. - Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1997. - 378 с.
6. Климишин І.А., Актуальні проблеми календаря, хронологія та пасхалії. - Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1999. - 37 с.
7. Климишин І.А., Основи пасхалії з таблично-графічним їх відображенням. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківської Теологічної Академії, 2003. - 95 с.

⁷ Каськів О. Наукова діяльність єпископа Софрона Мудрого, *Virtus: Scientific Journal*. 2019. Issue 35 (June). P. 25-27.

⁸ Каськів О. Вплив єпископа Софрона Мудрого на видавничу діяльність в Українській Греко-Католицькій Церкві. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. Вип. 44. С. 34-40.

8. Коваль Ігор, Церковна археологія. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1998. - 167 с.
9. Козовик о.Іван, Онтологія. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1996. - 152 с.
10. Козовик о.Іван, Антропологія. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1997. - 219 с.
11. Козовик о.Іван, Історія філософії. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999. - 428 с.
12. Козовик о.Іван, Чи людина має душу? Яка вона? – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2000. - 104 с.
13. Козовик о.Іван, Християнська етика для старших класів. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківської Теологічної Академії, 2003. - 213 с.
14. Козовик о.Іван, *Lingua latina*: підручник з латинської мови для студентів вищих духовних закладів. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківської Теологічної Академії, 2005. - 411 с.
15. *Synodus provincialis Ruthenorum, habita in civitate Zamosciae anno MDCCXX, Romae 1858*, переклад митр.прот. Івана Козовика, Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. - 304 с.
16. Козовик о.Іван, Космологія. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківської Теологічної Академії, 2010. - 218 с.
17. Корчагін о.д-р Климентій, Таїнство Церкви, т. I, – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1997. - 212 с.
18. Корчагін о.д-р Климентій, Таїнство Церкви, т. II, – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1997. - 358 с.
19. Корчагін о.д-р Климентій, Боже одкровення. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1997. - 174 с.
20. Костюк о.д-р Петро, Соціальна доктрина Церкви. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1996. - 194 с.
21. Костюк о.д-р Петро, Нарис історії Вселенської Церкви. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2002, - 465 с.
22. Микієвич о.Роман, Проблеми сучасної філософії. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1997. - 231 с.
23. Степовик Д. В. Іконологія й Іконографія. Івано - Франківськ: "Нова Зоря", 2004, - 320 с. +кольорові вкладки - 62 с.
24. Шимчій о.Доротей, Основи аскетички. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1999. - 297 с.

25. Шимчій о.Доротей, Шлях до вдосконалення. – Івано-Франківськ: видавництво Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1998. - 111 с.

Владика Софрон Мудрий зробив великий вплив на видавничу діяльність в УГКЦ⁹, адже він сам видав більше 60-ти монографій, навчальних посібників та підручників, а також давав власні кошти та шукав спонсорів, щоб видати викладачам Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, а згодом Івано-Франківської Теологічної Академії, їх початкові посібники, монографії. Завдяки єпископу Софрону Мудрому 25 наукових праць побачили свого читача.¹⁰

Як ректор семінарії та Духовного Інституту, о.Софрон Мудрий приймає рішення в реорганізації закладу¹¹ і одночасно запрошувати різних викладачів, професорів з цілого світу, які б викладали богословські предмети в семінарії. Це рішення було дуже важливим, адже піднімало освітній, формаційний, виховний та навчальний процеси в духовній семінарії. Завдяки цьому студенти мали чудову можливість познайомитися із такими світилами науки як: отцем Михайлом Аранцом із Італії, отцем Петром Костюком з Бельгії, отцем Гошулеєм із Канади, отцем Діонізієм Ляховичем із Бразилії, отцем. Климентієм Корчагіним із Італії, о. Тарасом Олійником з Бразилії та ряд інших. Саме такі проєвропейські погляди і рішення зміцнювали і піднімали освітній рівень Івано-Франківська в богословській галузі. Цей його новий принцип побудови нової європейської семінарії мав ще один надзвичайно важливий плюс, який не можна не згадати. Саме завдяки такому реформаційному процесу студенти-випускники, семінаристи, які в подальшому продовжили навчання у різних Європейських навчальних закладах, мали змогу успішно інтегруватися в систему європейської освіти, адже вони практично вже мали досвід навчання на подібних навчальних програмах тут в Україні, а це в дало їм можливість успішно захистити наукові роботи і тим самим здобути наукові ступені. Такий новий спосіб формування навчального процесу в семінарії почали використовувати і в інших семінаріях в Україні.¹²

Із приходом владики Софрона Мудрого на посаду ректора Івано-Франківської Духовної Семінарії, як ми бачимо відбулася значна «реформація» семінарійної структури.¹³ Новий ректор всіма силами хотів і намагався побудувати нову семінарію, яка б відповідала стандартам всіх католицьких

⁹ Каськів О. Вплив єпископа Софрона Мудрого на видавничу діяльність в Українській Греко-Католицькій Церкві. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. Вип. 44. С. 34-40.

¹⁰ Каськів О. Вплив єпископа Софрона Мудрого на видавничу діяльність в Українській Греко-Католицькій Церкві. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. Вип. 44. С. 38-40.

¹¹ Каськів О. Роль єпископа Софрона Мудрого в реорганізації Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту у Івано-Франківську Теологічну Академію (1994 – 2014 рр.). Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. Вип. 42. С. 55-61.

¹² Каськів О. Роль єпископа Софрона Мудрого в реорганізації Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту у Івано-Франківську Теологічну Академію (1994 – 2014 рр.). Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. Вип. 42. С. 55-61.

¹³ Каськів О. Вплив єпископа Софрона Мудрого на семінарійну формацію та кадрову політику в Івано-Франківській єпархії. Науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого «Добрий Пастир». Богослов'я. Філософія. Історія. 2021. Вип. 16. С. 10-26.

семінарій Європи та світу . Тому він ставить високу планку і вимагає у викладачів, віцеректорів, завідувачів кафедр складати навчальні програми і організовувати весь навчальний процес у такий спосіб, щоб він відповідав усім тодішнім вимогам, які диктувала католицька освіта, Конгрегація Східних Церков і документи Церкви.¹⁴

Хотів би підкреслити довголітнє служіння о.Софрона Мудрого у радіо «Ватикан».¹⁵ 35 років своїми проповідями він підтримував дух українців в цілому світу та був чи не єдиним промінцем радості в імперії зла.¹⁶ Своїми проповідями виховував цілу плеяду підпільних семінаристів мистецтву проповідництва, чим зробив значний вплив на розвиток проповідництва в УГКЦ. Зараз, мабуть, ми б сказали, що це були недільні виклади з проповідництва онлайн, які лунали протягом 35 років.¹⁷ З приїздом в Україну владика Софрон Мудрий продовжує розвивати проповідництво¹⁸ і зпід його пера виходять аж п'ять праць¹⁹ під рубрикою «Слово»²⁰, які присвячені різній тематиці проповідей.²¹ Ці проповіді присвячені із нагоди церковних чи національних свят.²²

2 червня 2005 року Святіший Отець Венедикт XVI, згідно із кан. 210 Кодексу Канонів Східних Церков, прийняв зречення з уряду Єпарха Івано-Франківського Преосвященного владика Софрона (Мудрого).²³

22 січня 2009 року Президент України Віктор Андрійович Ющенко Указом № 26/2009 «Про відзначення державними нагородами України» за вагомий особистий внесок у справу консолідації українського суспільства, розбудову демократичної, соціальної і правової держави та з нагоди Дня Соборності України постановив: нагородити Преосвященного Владика Софрона Мудрого - орденом за заслуги III ступеня.

Окрім цього, 30 листопада 2013 року був нагороджений Орденом «За заслуги» II ступеня «за значний особистий внесок у соціально - економічний, науково - технічний, культурно-освітній розвиток Української держави, вагомі трудові досягнення, багаторічну сумлінну працю».

Помер 31 жовтня 2014 року в Івано-Франківську. Похований у крипті Архикатедрального собору Воскресіння Христового у м. Івано-Франківську.

¹⁴ Каськів О. Вплив єпископа Софрона Мудрого на семінарійну формування та кадрову політику в Івано-Франківській єпархії. Науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого «Добрий Пастир». Богослов'я. Філософія. Історія. 2021. Вип. 16. С. 10-26.

¹⁵ Каськів О. Вплив отця Софрона Мудрого на розвиток проповідництва в Українській Греко-Католицькій Церкві (1960 – 1993 рр.) Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. Вип. 43. С. 32-38.

¹⁶ Мудрий С. Під опікою Божого провидіння. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008, С. 84-88.

¹⁷ Каськів О. Вплив отця Софрона Мудрого на розвиток проповідництва в Українській Греко-Католицькій Церкві (1960 – 1993 рр.) Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. Вип. 43. С. 32-38.

¹⁸ Мудрий С. Слова. Книга перша. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 191 с.

¹⁹ Мудрий С. Слова. Книга друга. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2004, 211 с.

²⁰ Мудрий С. Слова. Книга третя. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2008, 344 с.

²¹ Мудрий С. Слова. Книга четверта. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2009, 260 с.

²² Мудрий С. Слова. Книга п'ята. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2011, 270 с.

²³ Ювілей вислуженого єпископа Івано-Франківського УГКЦ, Софрона Мудрого, ЧСВВ. 2013. <https://osbm.in.ua/news/actual/yuvilei-vysluzhenoho-iepyskopa-ivano-frankivskoho-uhkts-sofrona-mudroho-chsvv/>.

За час правління Івано - Франківською єпархією владика Мудрий працював над її розбудовою. Івано-Франківський Теологічно-Катехетичний Духовний Інститут реорганізував у Івано-Франківську Теологічну Академію та вивів її у число найкращих духовних навчальних закладів, добився повернення будинку під єпископську резиденцію. Всього за час свого єпископства рукоположив понад 160 священників. Він був чудовим організатором. Здобрих студентів та викладачів регулярно направляв на навчання за кордон для здобуття докторантури.

Висновок. Єпископ Софрон Мудрий був надзвичайною і непересічною особою, на долю якого випало багато терпінь і хрестів. У юному віці його забирають з України на працю до Німеччини і в цей час, час світової війни, у нього зароджується покликання посвятити своє життя Богові в монашому стані. Це покликання бути монахом владика Софрон проніс гідно та достойно протягом цілого свого життя.

Особливо хотів би підкреслити роль єпископа Софрона Мудрого щодо духовного, національного, культурного та єкуменічного життя на Прикарпатті, за що зі сторони Президентів України був нагороджений державними орденами за заслуги перед Україною. Слід відзначити ще одну характерну особливість, що в далеких 90-их роках о.Софрон Мудрий, одним із перших повернувшись із Європи в Україну, намагався впроваджувати загально європейські християнські цінності, чим започаткував розвиток європейської ідентичності українців на Прикарпатті. А також працював не покладаючи рук над розвиток української національної ідеї.

Хотів би особливо звернути увагу на слова владика Софрона Мудрого, які є дуже актуальні для нас у час, коли Україна бореться із жахливим агресором, а саме його життєве кредо : «Вчора вже історія, завтра - це майбутнє, Бог дає нам сьогодні, щоб кожен з нас посвятив свою працю для нашої любої України».

Особа єпископа Софрона Мудрого, якого сьогодні є 100 - річчя з дня народження, є непересічною для Прикарпаття. Ми не тільки ним пишаємось, але й намагаємось пам'ятати та наслідувати у нашому житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Мудрий С. Під опікою Божого провидіння. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. – 216 с.
- 2.Мудрий С. Перехід на інший обряд (з візантійсько-українського на латинський). Жовква: Місіонер, 2013. 228 с.
- 3.Мудрий С. Слова. Книга перша. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 191 с.
- 4.Мудрий С. Слова. Книга друга. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2004, 211 с.
- 5.Мудрий С. Слова. Книга третя. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2008, 344 с.
- 6.Мудрий С. Слова. Книга четверта. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2009, 260 с.

- 6.Мудрий С. Слова. Книга п'ята. Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2011, 270 с.
- 7.Каськів О. Наукова діяльність єпископа Софрона Мудрого, *Virtus: Scientific Journal*. 2019. Issue 35 (June). P. 25-27.
- 8.Каськів О. Вплив єпископа Софрона Мудрого на семінарійну формацію та кадрову політику в Івано-Франківській єпархії. *Науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого «Добрий Пастир». Богослов'я. Філософія. Історія*. 2021. Вип. 16. С. 10-26.
- 9.Каськів О. Вплив єпископа Софрона Мудрого на видавничу діяльність в Українській Греко-Католицькій Церкві. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. Вип. 44. С. 34-40.
- 10.Каськів О. Роль єпископа Софрона Мудрого в реорганізації Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту у Івано-Франківську Теологічну Академію (1994 – 2014 рр.). *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. Вип. 42. С. 55-61.
- 11.Каськів О. Вплив отця Софрона Мудрого на розвиток проповідництва в Українській Греко-Католицькій Церкві (1960 – 1993 рр.) *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. Вип. 43. С. 32-38.
- 12.Ювілей вислуженого єпископа Івано-Франківського УГКЦ, Софрона Мудрого, ЧСВВ. 2013. <https://osbm.in.ua/news/actual/yuvilei-vysluzhenoho-ierypskopa-ivano-frankivskoho-uhkts-sofrona-mudroho-chsvv/>.

REFERENCES

1. Mudryi S. *Pod opikoju Bozhoho provydinnia*. – Ivano-Frankivsk: Nova Zoria, 2008. – 216 s.
2. Mudryi S. *Perekhid na inshyi obriad (z vizantiisko-ukrainskoho na latynskiy)*. Zhovkva: Misioner, 2013. 228 s.
3. Mudryi S. *Slova. Knyha persha*. Ivano-Frankivsk: Teolohichna Akademiia, 2002, 191 s.
4. Mudryi S. *Slova. Knyha druha*. Ivano-Frankivsk: Teolohichna Akademiia, 2004, 211 s.
5. Mudryi S. *Slova. Knyha tretia*. Ivano-Frankivsk: Teolohichna Akademiia, 2008, 344 s.
6. Mudryi S. *Slova. Knyha chetverta*. Ivano-Frankivsk: Teolohichna Akademiia, 2009, 260 s.
7. Mudryi S. *Slova. Knyha p'iata*. Ivano-Frankivsk: Teolohichna Akademiia, 2011, 270 s.
8. Kaskiv O. *Naukova diialnist yepyskopa Sofrona Mudroho*, *Virtus: Scientific Journal*. 2019. Issue 35 (June). P. 25-27.
9. Kaskiv O. *Vplyv yepyskopa Sofrona Mudroho na seminariinu formatsiiu ta kadrovu polityku v Ivano-Frankivskii yeparkhii*. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoi akademii Ivana Zolotoustoho «Dobryi Pastyr». Bohoslov'ia. Filosofiiia. Istoriiia*. 2021. Vyp. 16. S. 10-26.

10. Kaskiv O. Vplyv yepyskopa Sofrona Mudroho na vydavnychu diialnist v Ukrainskii Hreko-Katolytskii Tserkvi. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politolohichni studii. 2022. Vyp. 44. S. 34-40.
11. Kaskiv O. Rol yepyskopa Sofrona Mudroho v reorhanizatsii Ivano-Frankivskoho Teolohichno-Katekhytychnoho Dukhovnoho Instytutu u Ivano-Frankivsku Teolohichnu Akademiiu (1994 – 2014 rr.). Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politolohichni studii. 2022. Vyp. 42. S. 55-61.
12. Kaskiv O. Vplyv ottsia Sofrona Mudroho na rozvytok propovidnytstva v Ukrainskii Hreko-Katolytskii Tserkvi (1960 – 1993 rr.) Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politolohichni studii. 2022. Vyp. 43. S. 32-38.
13. Yuvilei vysluzhenoho yepyskopa Ivano-Frankivskoho UHKTs, Sofrona Mudroho, ChSVV. 2013. <https://osbm.in.ua/news/actual/yuvilei-vysluzhenoho-iepyskopa-ivano-frankivskoho-uhkts-sofrona-mudroho-chsvv/>

*Стаття надійшла до редакції 26.11.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 14.12.2023 р*